Nr. 13. *Brașov*, 1 (13) Octomvre 1887. **Anul II.**

ȘCÓLA ȘI FAMILIA

FÓIĂ PENTRU PARINȚI ȘI ÎNVĚȚĂTORI.

ESE DE DOUĚ ORĬ PE LUNA.

Redactorĭ: ***Ioan Popea*** *și* ***Andreiŭ Bârseanu.***

Abonamentul: Pentru **Austro-Ungaria** pe an 3 fl.; pe $^1/_2$ an 1 fl. 60 cr.; pe $^1/_4$ an 1 fl. — Pentru **România** pe an 10 leĭ; pe $^1/_2$ an 5 leĭ.

Abonamentele sĕ fac la administratorul foiĭ **Ión Dariu**, în Brașov. — Manuscriptele sĕ trimit unuia dintre redactorĭ tot în Brașov.

Cuprinsul: Din istoricul învĕțămêntuluĭ intuitiv. — Lucrul de mână în școla poporală de băieți. — Stégul alb (povestire). — Bibliografie. — Diverse.

Din istoricul învĕțămêntuluĭ intuitiv*).

De ***Ioan Russu.***

II.

Bacon.

Décă am întreba pe discipoliĭ luĭ Socrate, ḑice Macaulay într'un tratat al sĕŭ, — ce aț făcut, ce aț ajuns cu filosofia vóstră, pe care ceĭ maĭ eruditĭ bărbațĭ aĭ anticităților aŭ cultivat'o maĭ mult de o miie de anĭ, pe care aŭ protejat'o puterniciĭ, pe aĭ căreĭ profesorĭ i-a stimat și iubit publicul, care filosofie a supt în sine aprópe întréga putere intelectuală a învĕțaților de pe atuncĭ, — și ce a ajuns?... Ce principiĭ a stabilit, ce fel de adevĕruri a stabilit, pe care nu le-am scí și noĭ făr' de acea filosofie? De sigur — continuă Macaulay — astfel de întrebărĭ l'ar fi încurcat și pe Simplicius și pe Isidor. Décă am pune însă tot aceste întrebărĭ și discipolilor luĭ Bacon, aceștia ne-ar puté rĕspunde: „A prelungit viața; a astêmpărat suferința; a stârpit morburĭ; a făcut pământul maĭ roditor; a făcut sigură călĕtoria pe mare; a dat arme nouĕ soldaților; a inventat poluri necunoscute strămoșilor noștri; a condus trăsnetul de de-asupra caselor în pământ, fără ca el să facă vre-o stricăciune; a iluminat cu lumina ḑileĭ întunerecul nopțiĭ; a

*) Vedĭ N-rul 9.

lățit cercul vederii omului; a mărit puterea musculară a omului; a mărit iuțéla; a nimicit depărtarea, etc. etc., care tóte nu sûnt încă ispràvite, căci filosofia lui Bacon nu odihnesce, merge mereŭ înainte, nici odată nu este perfectă, legea ei este *progresul.*"

Am reprodus aceste câte-va rênduri din tractatul lui Macaulay, pentru-că după a mea părere nimic și nimeni mai bine nu ar fi putut face asemănare între filosofia, învățăturile din trecut și între cele de adi. Intrebând, care este causa acestei mari deosebiri? — gândindu-ne la cele expuse în articolul nostru precedent, ușor vom puté respunde astfel: Causa deosebirii între învățăturile din trecut și între cele inaugurate de marele Bacon o putem găsi în următórele:

Bacon cu spiritul lui ager a pětruns cu o singură privire în tótă filosofia din trecut, a vědut și care este isvorul ei și care sûnt resultatele; a vědut că isvorul acelor învățături a fost mai mult închipuirea, că basele acelei filosofii sûnt puse pe nisce hypotese ușor de sfărîmat. Cât despre resultatul acestor învățături, a vědut, că acela, deși este de valóre în unele privințe, pentru fericirea omenirei nu mult fac, căci fructele ei sûnt culese numai de un cerc mai restrîns; maioritatea omenirei nu-i simte efectul.

A vědut Bacon, că învățații de pe atunci și-aŭ îndreptat tótă cercetarea lor asupra unor lucruri de tot abstracte și fără nici un sens; cele mai multe idei, ce le aveaŭ, eraŭ false ori greșite, pentru-că nu aveaŭ de basă *intuiția*, ci mai adese-ori în loc de adevěr real, adevěr închipuit; în loc de demonstrare scientifică, se mulțumeaŭ cu o dialectică puternică, singurul lor mijloc de salvare în discuțiunile filosofice. Pentru care motiv apoi secoli de-a rêndul aprópe nici o invenție ingeniósă, nici un adevěr, care să pótă produce ceva folositor, ceva practic pentru omenire.

Ér' Bacon era omul practicei, omul realismului, care deși în viața sa a fost prigonit și osêndit pentru fapte să-

vêrșite dintr'un egoism grosolan, totuși în cercetările sale, scopul, interesul omenirei îl urmărea; întru cercetarea mijlócelor, cu care să ne fericim, și-a petrecut viața de învețat.

Invețătura, sciința, înaintea luĭ atâta prețuia, câtă fericire — folos practic — putea să procure omuluĭ.

Intru atâta vom și cultiva sciințele.

Fericirea nóstră depinde dela lucrurile, ce ne încunjóră dela firea lor, cu care noĭ sûntem într'o relație intimă.

Decĭ să cunóscem maĭ 'nainte lucrurile de prin prejurul nostru, ḑicea el, ér' acolo, unde este vorba despre cum să începem a ne îmbogăți mintea cu noțiunĭ, ideĭ, este convins, că numaĭ intuiția póte fi ceea-ce ne póte face în curat cu lumea externă, și din care lucru a venit apoĭ la ideia, că tóte învețăturile, întru cât sĕ póte, să sĕ câștige prin intuiție; accentuéză — pentru ântâia óră în secolul sĕŭ — utilitatea intuițiuneĭ; spune, care să fie principiile conducĕtóre la intuiție, cu un cuvênt este primul, care vorbesce despre *învețământ intuitiv* în înțelesul cuvêntuluĭ de aḑĭ.

Stabilind regulile acestuĭ învețământ și ținênd totdéuna cont de dênsele în lucrările sale, filosofia luĭ devine filosofia faptelor, pre lângă filosofia din trecut, care era filosofie de vorbe.

Intuiția, învețământul intuitiv, i-a servit dar a trece dela vorbe la fapte, de a rupe cu filosofia mistică, plină de erorĭ și cu puțină valóre practică; de a pune basa unor învețăturĭ și unuĭ sistem de învețământ *(metodul intuitiv)*, care preocupă pe învețațĭ și pe pedagogĭ de 300 anĭ, și care metod desvoltat de eruḑuțĭ urmașĭ aĭ luĭ, a dat cu totul alt caracter învețământuluĭ, a înlesnit culegerea cunoscințelor și a schimbat formal întréga viață omenéscă.

Care a fost efectul stabilireĭ principiuluĭ: *Tóte prin intuiție*, — ce s'a născut în urma lățiriĭ și aplicăriĭ acestuĭ principiŭ, maĭ bine vom puté vedé, după-ce vom cití rêndurile următóre ale luĭ Macaulay, unde pune față în față un învețat din vechime și unul dela Bacon încócĭ.

Să ne închipuim, dice Macaulay, — că un discipol de al lui Epictet și Bacon călătoresc împreună. Ajung într'un sat, unde bântue bubatul, și găsesc case închise, strade deșerte, bolnavi părăsiți și mame, care plâng asupra morții copiilor lor. Stoicul asigură pe locuitorii îngroziți, că nimic rĕŭ nu este în bubat, și că înaintea unui învĕțat morburile, miseria, mórtea și perderea amicilor nu e nicĭ un rĕŭ. Baconistul scóte o lanțetă și începe a vaccina.

Daŭ de nisce ocnași (baiești) înspăimêntați. Gasurĭ stricăcióse tocmaĭ acum aŭ omorît o parte din eĭ, și ceĭ rĕmași nu îndrăsnesc a sĕ coborî în ocnă. Stoicul îĭ asigură că asta nu-ĭ nimic. Baconistul, care nu sporesce vorbe multe,inventézĕ o lampă de asigurare.

Găsesc un negustor, a cărui corabie a suferit naufragiŭ și care îșĭ frânge mânile la țĕrm, vĕdênd cum înaintea ochilor luĭ sĕ cufundă corabia cu tótă bogăția luĭ, și gândindu-se, că a rĕmas prin asta sĕrac, lipit pământuluĭ.

Stoicul îl încuragiază și-ĭ spune să nu caute fericirea în lucrurĭ, ce nu țîn de el, și-ĭ recitézĕ întreg acel capitol din Epictet, unde vorbesce despre zădărnicia lucrurilor din lume, și că numaĭ în sufletul nostru să căutăm fericirea. Baconistul îșĭ face un instrument și sĕ cobóră cu el în mare și scóte tot ce este de valóre, din cele ce s'aŭ cufundat.

S'ar maĭ puté în multe feluri arĕta diferința între spinĭ și fructe, între filosofia de vorbe și aceea a faptelor.

Cred, că orĭ și cine va recunósce, după-ce va fi meditat asupra acestuĭ lucru, că numaĭ în urma desvoltărilor, ce a dat acesteĭ cestiunĭ Bacon, a putut să ajungă omenirea, ca astădĭ să aibă un așa sistem de învĕțĕmênt, de care ajutat, orĭ-ce învĕțătură, din cea maĭ fragedă etate a omuluĭ, întră cu maĭ multă facilitate în minte, acolo prinde o rădĕcină maĭ adêncă, rĕmâne dar maĭ mult în memorie, și maĭ pre sus de tóte: noțiunile câștigate astfel sûnt clare și complecte.

Acest sistem de învĕțĕmênt s'a înaugurat de cătră Ba-

con, căci el a fost primul, care, după cum am spus și mai sus, a dis, că intuiția este basa tuturor învățăturilor.

Ce e drept, asta aŭ mai dis'o și alții înainte de el, nimeni însă un op însemnat, în care să arăte noul sistem de a intuí totul, nu a scris ca el. *Novum Organum*, opul său principal, este un prețios document, din care putem cunósce modul de cugetare al luĭ, care ne arată într'un chip clar de tot, cum observația la Bacon a devenit cel mai puternic mijloc de a ajunge la cunoscințe folositóre și frumóse.

Ca atarĭ de sine să înțelege, că s'aŭ lățit tare, și nu cade puțin asupra luĭ Bacon din meritul învățăturilor filosofilor, ce aŭ urmat după el, căci aceia făr' de teoriile desvoltate de dênsul nicĭ la un cas nu se puteaŭ înălța așa de ușor și atât de mult.

Un Des Cartes, Hobbes, Malebranche etc., de sigur nu puteaŭ să pregătéscă atât de bine terenul pentru venirea luĭ Locke, décă nu aveaŭ înaintea lor pe Bacon.

Înainte de a încheia articolul present, consacrat luĭ Bacon, țên de bine a aminti și despre *Hobbes**), care a fost cel mai bun representant al teoriilor luĭ Bacon. El dice, că *gândirea omuluĭ nu este alt ceva decât intuiția lucrurilor din afară*. Nu póte să fie în noĭ gândire, noțiune, ideiă, orĭ principiŭ, care să nu fi trecut prin organele nóstre de intuiție, séŭ cu alte cuvinte: tot bagajul nostru sufletesc l'am adunat prin intuiție.

De sine să înțelege, că încă nicĭ Bacon nicĭ Hobbes, și nicĭ chiar Locke, despre care voiŭ vorbí cu altă ocasiune, nu aveaŭ învățământul intuitiv de astădĭ, care numaĭ dela Pestalozzi încóci și-a primit forma, sub care îl cunóscem și'l practicăm noĭ, dascălii presentuluĭ.

Ceea-ce este netăgăduit, e, că acești învățați în cestiuni atât de înaltă filosofie, cât și când era vorba de lucruri elementare, să foloseaŭ de intuiție, nu mai mergeaŭ pe di-

*) Născut la anul 1588 și mort la 1679.

buite, orĭ maĭ corect: căutau a fĭ cât sĕ póte de mult concreţĭ în expunerile lor.

Şi când voim să căutăm isvorul adevĕrat al învĕţămêntuluĭ intuitiv, am comite greşélă, décă chiar şi numaĭ în trécăt, nu ne-am oprí la Bacon, înainte-mergĕtorul epoceĭ moderne.

Ér' înainte de a ne despărţí de dênsul, vom da aci câte-va notiţe referitóre la viéţa luĭ.

Francisc Bacon de Verulam, s'a născut în Londra la anul 1561, Ianuarie 22, din părinţĭ nobilĭ. S'a distins încă din copilărie prin spiritul sĕŭ ager, memorie admirabilă şi maĭ ales printr'acea isteţime, care maĭ târdiŭ a devenit în el un fel de şiretenie, rĕutate chiar, ce a contribuit la căderea sa.

Marele talent al sĕŭ sĕ vede a'l fĭ moştenit chiar dela părinţiĭ sĕĭ, carĭ aŭ fost nisce ómenĭ distinşĭ în tóte privinţele.

Maică-sa, fata crescĕtoruluĭ luĭ Eduard al VI-lea, a fost o femeie cultă, maĭ ales era familiarisată cu cultura clasică, vorbind şi scriind perfect limbile elenă şi latină, şi din care limbĭ a tradus opere dela ceĭ maĭ însemnaţĭ autorĭ.

Bacon, tatăl, era un înalt funcţionar al reginei Elisaveta.

Despre Francisc Bacon, referitor la copilăria luĭ, maĭ putem spune că a fost de o constituţie slabă, şi de aceea sĕ ţinea departe de jocurile celorlalţĭ copiĭ. Sĕ ascundea unde-va, şi te cuprindea mirarea găsindu'l studiind, cine scie asupră căreĭ cestiunĭ. Nu împlinise încă nicĭ doĭ-spredece anĭ, şi sĕ pricepea la o mulţime de lucrurĭ, pe care ómenĭ marĭ nu le sciaŭ.

Odată l'aŭ găsit sub bolţile uneĭ marĭ zidirĭ părăsite, unde studia echoul. Incă din acéstă vêrstă sĕ vedea într'ênsul înclinaţia, ce o avea cătră sciinţele positive.

La vêrsta de 13 anĭ a fost dat pentru crescere în institutul Trinity, unde n'a stat însă de cât treĭ anĭ. A

părăsit acest institut cu cel mai mare disgust, causat de tiraniile directorului său Whitgift. A plecat la Paris, unde a stat la Sir Amias Paulet, ministru plenipotențiar al Elisaveteĭ. Pe vremea asta Francia era rĕŭ încurcată atât în treburile din lăuntru, cât și în cele din afară. Bacon deși tênĕr, studia cu multă atențiune causa încurcăturilor Franciei și mai ales medita mult asupra mijlócelor, care ar puté îndrepta situația. A umblat prin multe localități pentru a vedé și a sĕ convinge de tóte. Așa-dar în tinerețe deja sĕ ocupa cu cestiuni politice, și care studiŭ mai târdiŭ l'a întrebuințat în favorul patriei sale.

La anul 1580, murind tatăl sĕŭ, sĕ întórse la Londra. Reîntorcêndu-sĕ în țéră, fiind protejat atât de regina, cât și de unchiul sĕŭ, care era prim-ministru, ajunse la înalte demnități, după-ce însă mai mulți ani de-a rêndul a trebuit să trăiască necunoscut, în care interval studia dreptul și sĕ căciulea pe la rudele sale, care la început nu prea țineaŭ la el.

La anul 1593 a fost ales de deputat și în scurtă vreme sĕ distinse ca orator.

De aci încolo s'a înălțat apoi din grad în grad, până-ce a ajuns la cele mai înalte demnități ale statului.

La 1597 scóte o broșură din Essay, prima sa lucrare filosofică. Acest op era scris cu atâta cunoscință de causă, cu atâta putere de spirit, încât în curênd a fost tradus în tóte limbile culte europene, ér' autorul a devenit cunoscut și vestit prin tóte părțile.

In acelaș timp era încurcat și cu politica, unde deși a arĕtat un spirit tot atât de superior ca pe terenul pureĭ filosofiĭ, n'a fost însă atât de norocos, ca în césta din urmă. Căcĭ atât intrigile, care în politică jócă un rol atât de mare, cât și unele slăbiciuni ale luĭ, aŭ contribuit la aceea, ca să fie dat în judecată, condamnat chiar. Numaĭ grație vêrsteĭ sale înaintate și autorității sale câștigate până acum, regele l'a grațiat.

De aci încolo (1621) a trăit numaĭ pentru sciințe, retrăgêndu-sĕ cu totul din viéța publică.

A murit la anul 1626, lăsând, după cum ḑicea, ca viitorul să judece asupra faptelor sale.

Ér' viitorul, presentul de acum, judecând just, trebue să-ĭ păstreze multă stimă, să uite greșelile luĭ de caracter și să-ĭ fie recunoscĕtor pentru multele cunoscințe, care numaĭ dela el și-aŭ luat nascerea.

Bucurescĭ, 18 (30) Septembre 1887.

Lucrul de mână în școla poporală de băieți.

De 3, 4 anĭ încóce s'a vorbit și sĕ vorbesce și astăḑi mult despre întroducerea lucruluĭ de mână în școla nóstră poporală de băieți.

Insă pe cât s'a vorbit de mult, pe atât de puțin s'a discutat într'o formă maĭ regulată acéstă întrebare de mare însemnătate.

Nu s'ar simți lipsa uneĭ discuțiunĭ generale asupra acesteĭ întrebărĭ, décă am avé o literatură bogată, care ar tracta în special acéstă cestiune, dar avem numaĭ o scriere*), care într'adevĕr este compusă cu multă cunoscință de causă și revarsă multă lumină asupra acesteĭ întrebărĭ, însă dela ideiă până la realitate este o cale lungă, și înainte de a pleca, trebue să ne cugetăm, pe unde să mergem, ca să încunjurăm pedecile, ce eventual ni s'ar pune înainte, și astfel să ajungem maĭ în grabă la scop.

De aceea este tare necesar a sĕ discuta asupra întrebăreĭ, despre care e vorba, și încă chiar acum, pentru-că uniĭ dintre fraților învĕțătorĭ, pĕtrunși de însemnătatea acesteĭ ideĭ salutare, aŭ și început a întroduce lucrul de mână în școlele de băieți.

Din cele maĭ sus ḑise sĕ vede motivul, ce mĕ îndémnă a scrie rêndurile acestea. Eŭ nu vréŭ și nicĭ nu pot lua rolul de a lămurí acéstă întrebare pe deplin, ci 'mĭ arăt ací cunoscințele și părerile mele, numaĭ și numaĭ *ca să daŭ ansă la desbatere.* Punctele maĭ jos atinse cred, că pot servĭ ca obiect de cugetare.

*) „Lucrul de mână în școla pop." de Dr. *D. P. Barcianu.*

I.

Pedagogii ceĭ maĭ renumiţi din vécul al 17-lea şi 18-lea în principiŭ toţi sûnt pentru întroducerea lucruluĭ de mână în şcóla poporală de băieţi, dar eĭ diferă în privinţa scopuluĭ, pentru care cer întroducerea acestuĭ obiect de învĕţământ. Aci 'ĭ aflăm grupaţi în două partide. Comenius (1592—1681), Locke (1632—1704), Francke (1663—1727), Basedow (1723—1790), Salzmann (1744—1811) şi J. J. Rousseau (1712—1788) priviaŭ lucrul de mână în şcólă numaĭ ca mijloc de educaţiune, precum d. e. limbile clasice, pe când Kindermann (1704—1801), Pestalozzi (1746—1827) şi Fellenberg aŭ privit şi apreciat lucrul de mână în şcólă din punct de vedere practic. Eĭ consideră lucrul de mână nu numaĭ ca mijloc de educaţiune, ci şi ca mijloc de a'şĭ câştiga omul cele de lipsă pentru traiŭ.

Kindermann la anul 1773 pe lângă şcóla sa poporală din Kaplitz a deschis şi un curs de industriă. Lipsa acestuĭ curs a motivat-o, dicênd, că tinerimea chiar cu aceea sĕ ocupă maĭ puţin în şcólă, cu ce va avé a sĕ ocupa maĭ mult în viaţă, adecă cu lucrul; că în şcólă sĕ învaţă multe lucruri netrebnice şi în mod greşit. El vedea în şcóla de atunci germenele leneĭ, al săracieĭ şi al cerşitorieĭ.

Părerea luĭ era, că de s'ar organisa şcóla poporală cât de bine, totuşi fără lucru de mână în şcólă connaţionaliĭ luĭ nu vor ajunge nicĭ odată acolo, ca să fie la eĭ activitatea şi aplicarea către meseriĭ însuşiriĭ naţionale.

La 1775 i s'a dat suprema inspecţiune asupra şcólelor din regatul cehic. In câţĭ-va anĭ a întrodus lucrul de mână ca obiect obligat de învĕţământ în 200 de şcóle. Resultatul a fost, că sub domnia Marieĭ Teresieĭ regatul cehic în privinţa industrială era cel dintâiŭ între provinciile austriace.

Tot pe timpul acela (1773) a întrodus şi Pestalozzi lucrul de mână în institutul sĕŭ dela Neuhof. El era convins, că activitatea fisică, lucrarea, este mijlocul cel maĭ puternic pentru a concentra puterile omuluĭ.

Fellenberg a lucrat pe terenul acesta cu maĭ mult succes decât Pestalozzi. Póte, pentru-că el a nimerit calea naturală. Eleviĭ luĭ sub conducerea luĭ Wehrli lucraŭ, şi până lucraŭ, li sĕ enaraŭ istorióre morale, instructive. Invĕţământul teoretic sĕ preda în óre de recreaţie. Dar

acésta numaĭ la mceput, căcĭ maĭ târdĭŭ s'a convins, că lucrând, póte propune obiectele de învĕțământ.

Lucrând la câmp séŭ în grădină, póte învĕțătorul vorbí cu elevii despre diferitele soiurĭ de pământ, despre modul cum trebue cultivat pământul; póte face cunoscute plantele din grădină și de pe câmp din tóte punctele de vedere (în ce fel de pământ le place, folosul lor etc.)

Tot acolo sub cerul liber, sĕ póte vorbí la diferite ocasiunĭ despre fenomenele naturale și sĕ pot împărtăși și alte cunoscințe fisice. Lucrând cu paie, sĕ póte vorbí despre ierburĭ; lucrând cu drot, despre metale etc.

Ca să nu înșir aci multe esemple, arĕt facerea uneĭ periĭ, și cunoscințele, ce și le pot câștiga școlariĭ în decursul confecționăriĭ acestuĭ obiect.

Până luăm lemnul, putem vorbí despre arborĭ, despre pădure, despre déluri, munți și văĭ; până desemnăm locurile pentru găurĭ, învață eleviĭ geometrie, comput și desemn; făcênd găurile, vorbim din mechanică; umblând cu pĕrul de lipsă, le vorbim despre animalele, al căror pĕr sĕ póte folosí; întrebuințând cleiul, vorbim despre materiile cleióse; luând drotul, vorbim despre metale. Fiind peria gata, sĕ póte descrie verbal și în scris; în fine sĕ póte desemna.

Iată așa-dară, că făcênd un obiect mic, pot eleviĭ învĕța sciințele naturale, computul, geometria, desemnul, geografia și limba maternă.

In modul acesta, vĕdênd eleviĭ folosul practic al învĕțămêntuluĭ, sĕ stârnesce în eĭ iubirea de învĕțătură, dorința de a învĕța tot maĭ mult, și cunoscințele astfel însușite rĕmân în capul elevuluĭ, fiind încopciate de realitate.

De aci sĕ póte înțelege pentru-ce Fröbel maĭ târdĭŭ a dis, că lucrul de mână să fie centrul învĕțămêntuluĭ în școla poporală.

In modul maĭ sus arĕtat s'a întrodus lucrul de mână în școlele statelor apusene și cu timpul s'a ridicat la însemnătatea, ce o are astădĭ. Folosul sĕ vede, îndată-ce punem un stat apusén cu industrie desvoltată față cu unul din orient fără industrie.

De aceea astădĭ nicĭ nu maĭ este lipsă să dovedim necesitatea întroducereĭ lucruluĭ de mână în școla poporală, ci vrem să aflăm numaĭ modul, cum să sĕ întroducă, și direcțiunea, care să i sĕ dea lucruluĭ de mână în școla poporală.

II.

Nu numaĭ în diferitele state, ci chiar în unul și acelașĭ stat, lucrul de mână a început a sĕ desvolta în maĭ multe direcțiunĭ. Amintim aci numaĭ douĕ din aceste direcțiunĭ, care sĕ par a fĭ maĭ mult sprijinite.

1. *Direcțiunea, care țîntesce maĭ ales la desvoltarea economieĭ naționale.*

2. *Direcțiunea, ce are în vedere maĭ ales scopurĭ pedagogice.*

Ramurile celeĭ dintâiŭ sûnt:

a) *Industria de casă, și* b) *ajutorarea proprie în trebuințele caseĭ* (Hausfleiss).

Prima din aceste douĕ ramurĭ vrea să înființeze industriĭ nouĕ, séŭ să perfecționeze pe cele esistente, pentru ca ele în ținuturĭ sterile, la timpul sĕŭ, să fie locuitorilor isvor de venit.

Ramura a doua (ajutorarea proprie) vrea să deprindă pe elevĭ a'șĭ face cu mâna proprie obiectele industriale, de care vor avé lipsă la casă, și să repare pe cele stricate.

Avantagele acestor ramurĭ sûnt, ca articuliĭ de vêndare aduc banĭ, éră obiectele făcute și reparaturile fac de rĕmân baniĭ în casă.

Aceste douĕ ramurĭ sĕ bucură de sprijin general în Svedia și Dania, unde aŭ și ajuns la un grad însemnat de desvoltare. De asemenea aŭ găsit numĕroșĭ sprijinitorĭ și în Germania, precum și la preparandiile de stat din Ungaria.

Și fórte natural, pentru-că aceste ramurĭ sûnt practice și pe lângă aceea nu numaĭ că nu eschid scopurile pedagogice, dar staŭ chiar în serviciul lor.

Direcțiunea pedagogică privesce lucrul maĭ mult ca ocupațiune pentru cultivarea mâneĭ, pentru nobilitarea gustuluĭ estetic, pentru desvoltarea inteligenței, cu un cuvênt pentru cultura generală a copiluluĭ. Valórea pedagogică a acesteĭ direcțiunĭ o întemeiază sprijinitoriĭ eĭ pe multa intuițiune, ce o fac copiiĭ lucrând.

In loc de a mĕ încerca eŭ să fac o asemĕnare între direcțiunile de maĭ sus, amintesc aci, că in anul 1885 s'a ținut un mare congres în Germania (Gőrlitz) pentru a discuta și lămurí cestiunea întroducereĭ în școle a lucruluĭ de mână. La acest congres n'aŭ luat parte numaĭ învĕțătorĭ,

ci și mulți alți bărbați de frunte ai Germaniei. Dintre vorbitorii cei mai mulți și-au ridicat cuvêntul pentru direcțiunea din Svedia, pe care și aci mai sus am pus'o în locul prim.

Déca privim procesul de desvoltare al lucrului de mână în școlă, vom vedé, că începutul l'au făcut ómenii privați și după aceea de obiceiu s'au format societăți. Atât privații, cât și societățile, au întêmpinat mai întâiu sprijinul publicului, și numai după aceea al autorităților școlare și al guvernelor. In 12 decenii lucrul de mână s'a ridicat la un grad însemnat de desvoltare, dar totuși, după cum am vědut mai sus, mai este încă mult de cugetat asupra lui.

Și déca cine-va va tinde la unitate, déca va aștepta, ca vre-una din direcțiunile amintite să fie recunoscută de mai bună, de bună sémă acésta întrebare va rěmâné totdéuna nelămurită, de óre-ce aci jócă un rol însemnat împrejurările locale și culturale. Unitate nu va fi nici odată, pentru-că, după cum dice proverbul: „Mai multe drumuri duc la Roma.“

De aceea, cei cari acum vréu să întroducă lucrul de mână în școlă, și în deosebi noi Românii, să nu așteptăm zăpăciți, până se va lămurí cestiunea pe deplin — căci cu toții trebue să contribuim la lămurirea ei —, ci să începem cum vom puté, și de sigur, cum nu s'au împedecat aceia, cari lucrau fără nici un model, nu ne vom împedeca nici noi.

Dér acum, fiind vorba de noi, să vedem, în ce stadiu se află cestiunea întroducerei lucrului de mână în școlele nóstre.

III.

Când sinodul archidiecesan gr. or., ținut în Sibiiu la anul 1885, în urma raportului presentat de d-l D. P. Barcianu, s'a pronunțat pentru întroducerea lucrului de mână în institutul pedagogic din Sibiiu și pentru trimiterea unui individ în străinătate, ca să studieze lucrul de mână, de sigur cu scopul acela a luat un astfel de conclus, ca elevii institutului pedagogic, instruiți fiind în acest obiect, la timpul sĕu să pótă și ei întroduce lucrul de mână în școlele, la care vor fi aplicați ca învĕțători.

Nu am cunoscință, să fi fost până acum esecutat acel conclus al sinodului archidiecesan, atâta însă sciu, că astădi este un numĕr considerabil de învĕțători, cari sûnt în stare

să introducă lucrul de mână ca obiect de învățământ în școla de băieți.

Acest adevĕr constată pe deplin, că frații învĕțătorĭ nu numaĭ că nu sûnt străinĭ, ci sûnt chiar însuflețiți de ideia introducereĭ lucruluĭ de mână în învĕțământul nostru, ideiă dela care așteptăm în mare mĕsură îmbunătățirea stăreĭ materiale, morale și culturale a poporuluĭ nostru. Ideia a venit de sus în jos, dar pentru realisarea eĭ s'a început lucrarea de jos în sus, și eŭ *chiar în acéstă împrejurare aflu garanție de ajuns, că începutul este bun.*

Dĕr să vedem, cum și unde aŭ învĕțat lucrul de mână aceĭ învĕțătorĭ, despre carĭ am dis maĭ sus, că ar fi în staro a'l și introduce în școlă?

L'aŭ învĕțat pe cale naturală.

Pe teritoriul uneĭ comune a crescut d. e. multă papură. Locuitoriĭ respectiveĭ comune de timpuriŭ vor fi vĕdut, că de acel material sĕ pot folosí la facerea unor obiecte, și astfel s'a desvoltat la eĭ ramul împletiturilor de papură. Aŭ învĕțat ómenĭ maĭ mulțĭ, aŭ învĕțat copiĭ dela părinți. La început vor fi făcut lucrurĭ maĭ primitive, cu timpul însă s'aŭ maĭ perfecționat.

Învĕțătorul din acea comună, sĕ înțelege, n'a rĕmas indiferent față de acéstă ocupațiune folositóre, ci s'a nisuit a perfecționa industria de casă esistentă și a maĭ sporit'o cu unele ramurĭ.

Dĕr chemarea învĕțătoruluĭ nu este numaĭ a scí singur, ci a învĕța și pe alțiĭ, decĭ a învitat și pe alțĭ învĕțătorĭ, să învețe în feriile de vară. Aceștia după-ce aŭ învĕțat una, douĕ sĕŭ maĭ multe ramurĭ de industriă, întorcêndu-se acasă, unul într'o margine de țĕră, altul într'alta, nu s'aŭ mulțămit numaĭ cu aceea, ce au învĕțat, ci fiind desvoltat deja la eĭ gustul și pofta de lucru, aŭ cercetat atelierele specialiștilor și aŭ maĭ învĕțat unele ramurĭ de industriă.

Sĕ înțelege, că după aceea și în eĭ ardea dorința de a învĕța pe alțiĭ, și aŭ început uniĭ a învĕța pe eleviĭ din școla elementară, alțiĭ pe ceĭ din școla de repetiție.

In urma acestora uniĭ aŭ și întêmpinat sprijinul moral și material al publiculuĭ sĕŭ al unor corporațiunĭ.

Sĕ pare că acest sprijin a avut influință încurajătóre asupra învĕțătorilor iubitorĭ și cunoscĕtorĭ de industria de

casă, căci în feriile de vară espirate în dilele trecute am cunoscință, că aŭ fost deschise treĭ cursurĭ de industriă de casă, dintre care unul în Brașov sub conducerea zeloșilor domnĭ învĕțătorĭ *George Moian* și *Candid Mușlea.*

Nu vréŭ prin aceea, că amintesc numaĭ pe acest curs cu numele, a detrage nimica din meritul séŭ însemnătatea celorlalte cursurĭ, nicĭ a'l ridica pe acesta peste celelalte, ci o fac acésta numaĭ din motivul, că la acest curs am participat și eŭ, și prin urmare mĕ țin îndreptățit a vorbí asupra luĭ.

Décă luăm în considerare, că acest curs s'a ținut într'un oraș industrial, décă ne reamintim programa cea de mare estindere, ce s'a esecutat cu precisiune, și décă scim, că 25 de învĕțătorĭ din diferite părțĭ ale țĕreĭ s'aŭ întors acasă cunoscênd atâtea ramurĭ ale industrieĭ de casă, câte aŭ fost amintite în program, atunci trebue să dicem, că acest curs sprijinesce în mare mĕsură ideia de a sĕ întroduce lucrul de mână în școlă, și că conducĕtoriĭ luĭ prin urmare sûnt demnĭ de tot sprijinul posibil.

Dér eŭ sûnt convins, că astfel de cursurĭ sĕ vor deschide pe viitor în maĭ multe locurĭ, și de aceea cuget că va fí de folos, décă voĭ vorbí asupra acestuĭ curs din maĭ multe puncte de vedere.

Despre acésta însă, precum și despre modul, cum cuget eŭ să întroducem industria de casă în școla poporală, în numĕrul viitor.

Sebeș, în 24 Septemvre 1887. ***S. Roșu.***

Stégul alb.

(Traducere.)

Povestirea următóre, mică și simplă, duce pe cetitor departe de aicĭ, în regiunile nordice ale continentuluĭ nostru, în depărtata capitală a Norvegieĭ

In unul din suburbiile Christianieĭ, în care rêvna de zidit și specula încă nu aŭ putut șterge de pe fața pămêntuluĭ tóte acele căsuțe micĭ și sĕrace, eraŭ una lângă alta douĕ zidirĭ de tot diferite. Una dintre ele era mărétă și splendidă, cu scară de marmură, cu ornamente și cu balcóne, éră ceealaltă vechiă și stricată, cu ferestre micĭ și cu galeriă de lemn, care începuse a putredí.

Cu tóte acestea cele douĕ case sĕ învoiaŭ bine una cu alta.

Zidirea cea frumósă nu părea de loc încărcată, cu tóte că avea ferestre de sticlă fină și un turn, ceea-ce însemnéză la o casă atât, ca la un om monoclul și cilindrul. Casa cea mică sĕ rĕzima cu încredere de cea bogată, și sórele le zimbia cu dragoste, ca și când ar fí vrut să le spună: „Așa este bine; fiți numaĭ cu încredere una față de alta!... Libertate și egalitate!... Astădĭ este ḑiua libertățiĭ!“

Așa și era, căcĭ era ḑiua de 17 Maiŭ, și ḑiua acésta este pentru Norvegia o ḑi de sĕrbătóre; căcĭ atuncĭ serbézĕ poporul aniversarea liberărĭĭ sale, ḑiua, când i s'a dat constituțiunea.

De aceea în casa cea mare era astădĭ atâta veselie. Etagiul al doilea era locuit de un tênĕr, care sĕ făcuse tocmaĭ maioren și care sĕ silea, ca averea, ce o agonisise tată-sĕŭ, să o prăpădéscă cu desĕvêrșire. El începù viața cea nouă cu un banchet cu șampanie. In etagiul prim locuia un căpitan, a cărui fiică era bună musicantă și care acum cânta cu voce tare și cu mare desteritate. Vĕduva din etagiul al treilea învitase maĭ multe dame la ciaiŭ și frumósa societate își petrecea destul de vesel.

In casa vecină era liniște completă. Locuitoriĭ eĭ nu eraŭ acasă; eșiseră ca să vaḑă conductul cu stégurĭ, care trecea prin oraș. Vĕduva băcanuluĭ și cusătorésa, care formaŭ aristocrația din casa aceea, urloerul și visitiul delə tramway cu familiile lor, toțĭ părăsiseră casa; de aceea și curtea, care de obiceiŭ era plină cu rufe și cu copiĭ, acum era grijită. Copiiĭ, carĭ de astă-dată eraŭ spălațĭ, sĕ preumblaŭ cu părinții lor pe strade, și toțĭ aveaŭ steguleț̦e albe în mână, după cum se obicĭnuesce în ḑiua acésta.

In una din odăile cele maĭ sĕrace din casa cea vechiă ședea o femeiă. Póte că a fost și ea vre-odată frumósă. Asta cine o póte scí?... Când lipsa și grija cu mânile lor recĭ ating fața omuluĭ, atuncĭ obrajiĭ ceĭ rumenĭ sĕ pălesc, și focul din ochĭ sĕ stinge pentru totdeuna.

Femeia sĕ plecă peste un pat mic, pe ale cărui perinĭ zăcea un copil cu fața rumenită. Era focul frigurilor, care ardea în ochiĭ copiluluĭ, și trandafiriĭ de pe obrajiĭ luĭ eraŭ din aceia, cu care mórtea își împodobesce jertfa înainte de a o duce în întunerecul vecĭnicieĭ.

Afară sĕ auḑiaŭ strigăte vesele de copiĭ. O mulțime de băieți și de fete treceaŭ cu steguleț̦e în mână.

„Mamă!“

„Ce este, copilul meŭ?“

„Du-mĕ la feréstră; vréŭ să mĕ uit afară!“

Femeia împlini îndată dorința copiluluĭ.

„Mamă, de ce sûnt toțĭ copiiĭ așa de mulțumițĭ?“

„Fiind-că adĭ este 17 Maiŭ, ḑiua de eliberare a Norvegieĭ; astădĭ toțĭ cepiiĭ cu minte sĕ duc pe strade în procesiune, cu steguleț̦e în mânĭ.“

„Nu sûnt și eŭ copil cu minte?“

„Ba și tu escĭ cu minte, copilul meŭ.“

„Vréŭ să am și eŭ un stég, și să mĕ duc și eŭ cu ceilalțĭ băieț̦ĭ!“

„Da, te veĭ duce, când te veĭ însănĕtoș̦a.“

„Când mĕ voiŭ însănĕtoș̦a éră, mamă?“

„Când va voí D-ḑeŭ.“

„Mamă, deschide feréstra!“

Mama cea bună deschise amêndouĕ aripile ferestreĭ, înfășură pe copil într'o plapomă, și sĕ puse cu el în braț̦e la feréstra deschisă.

Societatea din etagiul al doilea din casa vecină eșise într'aceea pe balcon. Fiecare din óspeț̦ĭ avea câte un pahar cu șampanie în mână. În mijlocul lor era tênĕrul devenit acuma maioren. El ț̦inea în mână un stég mare întocmaĭ ca al copiilor, și arunca prăjiturĭ și portocale între copiĭ.

Era bărbat tênĕr și frumos, îmbrăcat după moda cea maĭ nouă, cu fața palidă și disgustată, pe care tineriĭ de adĭ o ț̦ên de elegantă.

„Trăiască ḑiua de adĭ, copiĭ!“ strigà el la ceĭ de jos.

Strigăte vesele îĭ rĕspundeaŭ.

Copilul bolnav sĕ rĕzimà de feréstră.

„Mamă, aș vré să am și eŭ un stég! Atunci îmĭ va da și mie domnul cela frumos prăjiturĭ și portocale.“

»Eŭ nu am nicĭ un stég, copile.«

„Poț̦ĭ cere unul dela bunul D-ḑeu.«

„D-ḑeŭ nu ne dă totdeuna aceea, pentru ce'l rugăm.«

»D-ḑeŭ este un mișel!“ strigà copilul plângênd.

„Tacĭ, asta să n'o maĭ ḑicĭ!« îl mustrà mama.

»Vréŭ să am și eŭ un stég!« strigà copilul plângênd.

Femeia îl puse încetișor érășĭ în pat.

Copilul îșĭ îngropà capul în perinĭ; trupșorul luĭ ardea de ferbințélă. El striga într'una: »Un stég, un stég!«

Mulțimea de copiĭ trecuse maĭ departe; prin feréstra deschisă sĕ auḑia cum ciocniaŭ paharele cu șampanie și cum rîdeaŭ și strigaŭ ceĭ din casa vecină, pe când fata căpitanuluĭ din etagiul dintâiŭ cânta ca o priveghitóre.

»Un stég, un stég!“

„Fí acum cu minte și staĭ liniștit! Vréŭ să mĕ duc afară, să vĕd, décă bunul D-ḑeŭ ne trimite și nouĕ un steguleț.“

„Să nu zăbovescĭ mult, mamă!“

„Nu, copilul meŭ.“

Femeia îșĭ netedì pĕrul în oglindă, îșĭ așeḑà puțin îmbrăcămintea cea sĕrăcuță și eșì.

Copilul rĕmase tăcut și plin de așteptare; ochiĭ luĭ eraŭ însă umeḑĭ de plâns.

In totdéuna șampania a avut mult farmec, și puterea eĭ însuflețitóre a fost lăudată în versurĭ și în prosă. Acésta cu tot dreptul, căcĭ nimic nu este maĭ plăcut decât un banchet cu șampanie, nimic nu póte fí maĭ încântător decât atuncĭ, când în sala splendid luminată masa sĕ încovóie sub greutatea vaselor de argint și de cristal încărcate cu florĭ și cu póme, pe când femeĭ frumóse și gătite sĕrbătorésce apropie bĕutura spumósă de buzele lor. O petrecere cu șampanie însă, unde participă numaĭ bărbațĭ, nu póte fí nicĭ odată așa de frumósă, fie ea cât de elegantă. Norĭ de fum de țigară, fețe palide și somnuróse, séŭ înflăcărate de puterea vinuluĭ, pahare sparte, cojĭ de mere și de stridiĭ aruncate pe masă, cenușă de țigară, hârtiĭ și chibriturĭ risipite pe covor — acesta este tabloul, ce ți'l presintă de obiceiŭ o petrecere de felul acesta, și cam astfel era și în salonul tênĕruluĭ, care locuia în etagiul al doilea din casa cea frumósă. El însușĭ sta rĕzimat lângă o oglindă, în mână cu stégul de copiĭ, pe care maĭ înainte îl fâlfăise de pe balcon. Acum îșĭ făcea cu el vênt, pe când óspețiĭ închinaŭ în sănĕtatea luĭ — cine scie pentru a câta óră.

Cine-va bătù ușor la ușă. In clipita următóre apărù în cadrul eĭ sêrmana femeiă din casa vecină, plină de uimire și tremurând.

Unul dintre domnĭ, aprins de vin, sĕ îndreptà spre ea. „O fată!... Lasă-mĕ să te îmbrățișez, îngerul meŭ!“ strigà el, și'șĭ întinse brațele spre dênsa.

Ea făcù un pas înapoĭ.

„Ah, mĕ iartă! Credeam că escĭ tênĕră și frumósă,“ ḑise acum domnul în batjocură și sĕ întórse rîḑênd.

„Va fí multă vreme de-atuncia,“ rĕspunse ea cu un zimbet slab.

„Ce vréĭ, femeiă?“ întrebà acum stăpânul.

„Eŭ — eŭ vréŭ, — eŭ....“ îngânà sêrmana cu fricà; maĭ pe urmă însă sĕ îndreptà decisă spre tênĕrul domn, și-ĭ ḑise: „Daț'mĭ mie stégul acesta!“

»Aĭ înebunit, femeiă?‘

„Am un copil, un băiețel mic, care zace de mórte și vrea să aibă un stég. Aș vrea să-l maĭ înveselesc în clipitele din urmă. Sêrmanul, a avut așa de puțină bucurie în viața luĭ!‘

Tênĕrul domn sĕ apropiă de ea și óspețiĭ formară un cerc împrejurul lor.

‘Dațiʼmĭ stégul!“ sĕ ruga femeia din adêncul inimeĭ. „D-vóstră suntețĭ frumos, tênĕr și bogat. Și bărbatul meŭ a fost tênĕr, frumos și bogat; a bĕut însă prea multă șampanie și avea prea mulțĭ amicĭ. Încă pe când mʼa luat de soțiă, sănĕtatea luĭ era sdruncinată. — Dară eŭ staŭ aicĭ și ʼmĭ perd vremea. — Dațiʼmĭ stégul, domnule dragă! Copilul mʼaștéptă cu nerăbdare.‘

»Vréŭ să ʼl aduc eŭ însuʼmĭ. Unde locuescĭ?‘

»In casa vecină, ușa a doua la drépta, cum te suĭ pe trepte.‘

»Bine. Voĭ venĭ numaĭ decât.“

‚Și nu te-aĭ supĕrat pe mine?‘

„Nu, te asigur.“

»Îțĭ mulțămesc.“

Femeia salută societatea și plecà.

Stăpânul sună în pahar.

„Liniște!... Frideric voiesce să țină o vorbire!“ strigară vre-o câțiva dintre domnĭ.

‚Amicĭĭ meĭ! — Voĭ suntețĭ amicĭĭ meĭ, nu este așa? Cel puțin până atuncĭ, până vĕ pot oferĭ șampanie!‘...

»A! Devine rĕutăcios!“

»Așa-dară, amicĭĭ meĭ! Cum am petrecut noĭ ḑiua de aḑĭ? Am perdut vreme și banĭ. Și cum vrem să petrecem restul ḑileĭ?“

»Perḑênd vreme și banĭ!“ îl întrerupseră óspețiĭ luĭ rîḑênd.

»Bine! Nu am puté noĭ pentru variațiune, să bem astă-séră vin maĭ puțin și să fim binefăcĕtorĭ? Asta este acum la modă. — Aicĭ este pĕlăria mea. Cine vrea să dea ceva pentru sêrmana vĕduvă?“

„Fórte bine, fórte bine!“ strigară ceĭ maĭ mulțĭ.

‚Aicĭ sûnt cincĭ coróne“*).

„Eŭ daŭ ḑece.‘

»Eŭ nu am decât douĕ.“

„Dăʼmĭ din banul acesta de aur atâta, cât îmĭ trebue pentru un pahar de bere și pentru un bilet de teatru; restul îl poțĭ oprí.‘

*) Monedă scandinavică.

„Eŭ daŭ cinci coróne; însă trebue să mi le împrumuți tu, Frideric, până mâne.“

»Cred, că așĭ puté da ḑece pentru tine, căci și așa nu le maĭ vĕd!« rĕspunse Frideric rîḑênd, și puse o bancnotă în pĕlărie.

„Acum înainte! Beți și vĕ petreceți după pofta inimeĭ!“ le strigà el óspeților. »Póte că este pentru ultima óră!« îșĭ gândì el, umplêndu'și buzunarele cu póme și cu prăjiturĭ. Apoĭ sĕ duse.

Copilul bolnav zăcea în patul luĭ înfierbêntat de friguri, însă liniștit; el sĕ uita cu nerăbdare la ușă.

Un zîmbet vesel îĭ luminà deodată fața, când întrà Frideric cu stégul în mână.

„Tu escĭ bunul D-ḑeŭ?“ întrebà copilul.

‚Nu, copilul meŭ! Sûnt numaĭ un om, și încă un om fórte rĕŭ. Dară să veḑĭ. Bunul D-ḑeŭ m'a trimis pe mine aci, ḑicêndu'mĭ: Aicĭ în casa vecină este un copil cu minte, însă bolnav; du-ĭ stégul acesta și spune-ĭ, că de óre-ce a fost în totdéuna așa de ascultător, îĭ daŭ voiă să vie la mine în raiŭ.«

‚Este frumos în raiŭ?“

„De tot frumos!... Acolo ḑiua întrégă sĕ duc îngerii în procesiune cu stéguri albe de mătase. Eĭ mănâncă prăjiturĭ, migdale și stafide, și nu beaŭ alt-ceva, decât șamp... decât mied dulce.“

„Este bun miedul?“

„Este bĕutura cea maĭ bună; îngerii nu beaŭ alt-ceva decât numaĭ mied.‘

Frideric sĕ puse pe marginea patuluĭ și urmà: „Acum să așeḑăm stégul iĭ la căpĕtâiŭ, ș'apoĭ să ne jucăm și să ne petrecem bine; dar pentru asta ar trebuí, ca mama să'mĭ ia puțin din mână pĕlăria. — Îți poți oprí, ce este în ea,“ îĭ șoptì el vĕduveĭ, dându-ĭ pĕlăria.

„Baniĭ aceștia sûnt toți pentru mine?“ întrebà ea cu mirare.

»Da.«

»Dar trebue să fie vre-o greșală; aicea este și o bancnotă de o sută de coróne!“

»Nu este nicĭ o greșală; aŭ fost vre-o câți-va domnĭ, carĭ n'aŭ avut baniĭ mĕrunți, și unul dintre amiciĭ meĭ a pus bancnota aceea pentru D-ta. Este un dar dela societatea, care este la mine.“

»D-ḑeŭ să te binecuvinte! D-ta escĭ un om prea bun!« ḑise femeia cu ochiĭ plinĭ de lacrimĭ.

El era prea ocupat cu copilul, pentru ca să fi auḑit aceste cuvinte.

„Aicĭ am o portocală frumósă. O arunc în sus și numĕr: unu, doĭ, treĭ. Ea va fĭ a aceluia, care o va prinde maĭ curênd. Așa-dară: unu, doĭ, treĭ! — Tu aĭ câștigat'o!“

Mititelul nu maĭ scia ce să facă de bucurie.

„Aci sûnt migdale, și acestea sûnt numaĭ ale tale; migdala acésta mare însă este pentru amêndoĭ. Vedĭ, în ea sûnt doĭ sîmburĭ. Acuma o împărțim, și acela, care diminéță, când ne vom întâlní, va ḑice maĭ întâiŭ: iadeș!, va căpĕta un ban de argint găurit, pe care'l póte lega cu o panglică roșie de mătase și'l póte purta la gât.“

Ochiĭ băiatuluĭ nu sĕ maĭ deslipiaŭ de pe buzele tênĕruluĭ domn.

»Acuma vine lucrul cel maĭ frumos, și ăsta este numaĭ pentru tine. Vedĭ, este podóba de pe o tortă. Femeia acésta cu rochiă roșiă este ḑeița libertățiĭ. Ea este fórte dulce, căcĭ este făcută din zahar curat. Poțĭ să-ĭ mănâncĭ capul fără fricĭ, dar nu este iertat să guștĭ din rochia eĭ cea roșiă, fiind-că este otrăvită și fórte periculósă. Sûnt mulțĭ ómenĭ, carĭ venind prea mult în atingere cu rochia roșiă a ḑîneĭ, s'aŭ otrăvit.“

Copilul asculta uimit la esplicările, ce i le făcea Frideric, din care partea cea maĭ mare nu le înțelegea. »Mamă, mamă, încă nu m'am jucat nicĭ odată așa de frumos,« strigă el plin de bucuriă.

„Dar acum te-aĭ obosit, dragul meŭ copilaș; trebue să te odihnescĭ!“

Băiatul luà stégul în brațe, așa, că pânza cea albă coperea fragedul luĭ piept.

„Mamă!“

„Aud, dragul mameĭ!«

„Vréŭ să rog pe bunul D-ḑeŭ de iertare, fiindcă am ḑis maĭ înainte, că este mișel. O, el este fórte bun, căcĭ mĭ-a trimis pe omul acesta așa de cum sĕ cade!«

Câtă-va vreme copilul stătù cu ochiĭ închișĭ, apoĭ îĭ deschise, zîmbì fericit, și îĭ închise din noŭ. De pe buzele luĭ palide sĕ strecurà un oftat lin. Ingerul morțiĭ îĭ stinsese lumina vieții.

Mama sta tăcută și palidă lângă cadavrul uniculuĭ eĭ copil. — Durerea cea maĭ mare este prea adesea lipsită de lacrimĭ.

Tênĕrul sĕ ridicà încet și plecà. —

Sus în locuința luĭ Frideric veselia ajunsese la culme.

»Iată vine și gazda nóstră îndĕrĕt; să trăiască!“ strigară meseniĭ la întrarea luĭ Frideric. Eĭ ciocnirĕ paharele și bĕurĕ în sănĕtatea luĭ.

„Dar facĭ o față, pare că viĭ dela o îngropăciune!“ îĭ ḍise unul. —

„Așa și este,“ rĕspunse Frideric, și sĕ așeḍà lin pe un scaun. După un timp el sĕ ridicà și'și luà paharul.

„Liniște!... Gazda caseĭ vrea să vorbéscă!“ sĕ auḍĭ din maĭ multe părțĭ.

„Amiciĭ meĭ! Motivul, pentru care v'am învitat astăḍĭ la mine, nu este numaĭ sĕrbarea ḍileĭ de aḍĭ, ci și aceea, că voiesc a vĕ împărtășí o schimbare, ce sĕ întêmplă în viéța mea. Astăḍĭ înainte de améḍĭ am cerut mâna uneĭ fete tinere, dela care am și primit rĕspunsul dorit. Numele îl vețĭ afla maĭ târḍiŭ.“

„Să trăiască mirésa amiculuĭ nostru!“ strigară cu toțiĭ, și'și ridicară paharele.

Frideric ciocnì cu toțĭ, și mulțămindu-le, bĕù până la cea din urmă picătură; apoĭ trântì paharul pe masă așa de tare, încât sĕ sparse.

„Acesta este cel din urmă pahar, pe care'l bĕŭ înainte de ce'mĭ voiŭ fí făcut esamenul,“ urmà el maĭ departe. De mâne încolo vréŭ să încep să lucru, în loc să'mĭ ruinez sănĕtatea și averea prin o viață neregulată. Nu vréŭ, ca femeia, pe care am cerut'o aḍĭ, să pótă vre-odată ḍice și despre mine, cum s'a esprimat vĕḍuva de maĭ 'nainte despre soțul eĭ: „El a bĕut șampanie prea multă, și avea prea mulțĭ prietenĭ.“

„A, aĭ devenit sentimental în casa vecină!“ îl întrerupse unul din amiciĭ sĕĭ, carĭ sĕ domoliseră cu totul.

„Nu, nu m'am făcut sentimental, ci serios,“ rĕspunse el. „A fost pentru prima óră, că am stat față în față cu mórtea.“

„Așa-ḍară mititelul a murit?“

„Da, și nu așĭ fí creḍut nicĭ odată, ca mórtea să fie așa de frumosă. Copilul murì cu un zîmbet pe buze, pe când sórele, care lumina ḍiua libertățiĭ, încunjurà cu o mândră aureolă crescetul luĭ. Stégul a fost învĕlitórea luĭ.“

„Da te-aĭ făcut poet, nu glumă!“ observà unul din ceĭ de lângă dênsul.

„Fost-a stégul național?“ întrebà un politic, ce era de față.

„Nu, stégul, care acoperia trupul sêrmanuluĭ copil, pe când sufletul luĭ sĕ înălța spre lumina cea vecĭnică, era stégul alb, simbolul curățenieĭ și al nevinovățieĭ, al copilărieĭ și al morțiĭ!“

C.

Bibliografie.

Noul călindar de casă pe anul bisect 1888. Anul VIII. Brașov, tipografia Alexi. Prețul 30 cr. v. a. — Pe lângă partea calendaristică obicinuită acest călindar are un copios cuprins literar, și anume: *Așa a fost să fiă*, novelă. Un fragment din romanul: *Beiŭ, Vodă, Domn. Prea multă chibzuială norocul ți'l desbară*, povestire. *Flórea regineĭ*, schiță, — tóte de *Theochar Alexi*; maĭ departe cuprinde o biografiă a luĭ Ștefan cel Mare, domnul Moldoveĭ, maĭ multe poesiĭ și câte-va glume. Totodată călindarul în cestiune are și câte-va ilustrațiunĭ, între care și chipul luĭ Ștefan cel Mare. — Tiparul este ceteț, hârtia destul de bună.

Diverse.

Congresul hygienic. In jumětatea a doua a luneĭ trecute (14—20 Sept. v. a. c.) s'a ținut în Viena *al șéselea congres internațional de hygienă și demografie*. Acest congres, alcătuit din 2450 membri, a discutat în secțiunile sale deosebite cestiunĭ privitóre la prosperitatea omenimeĭ și în urmă a luat maĭ multe hotărîrĭ. Deosebită atențiune a dat congresul hygieneĭ școlare, cu care s'a ocupat în deosebĭ a doua secțiune. Specialiștĭ eminenți aŭ arětat feluritele scăderĭ observate de dênșiĭ în școle cu privire la sănětatea tinerimeĭ, precum și mijlócele, prin care sûnt de părere, că s'ar puté delătura maĭ lesne aceste scăderĭ. Astfel s'a discutat cestiunea miopieĭ tinerimeĭ studióse, care progresézĕ din ce în ce tot maĭ mult, s'a vorbit despre inspecțiunea medicală, ce ar trebuí să sĕ eserciteze în școle cu cea maĭ mare rigurositate, despre introducerea gimnasticeĭ în tóte școlele ca obiect obligat, despre introducerea studiuluĭ hygieneĭ, etc. Dintre resoluțiunile luate de congres în cestiunea școlelor o deosebită atențiune merită hotărîrile aduse față de *întroducerea studiuluĭ hygieneĭ* și față de *inspectarea medicală a școlelor*. Cu privire la *propunerea studiuluĭ hygieneĭ* congresul a hotărît următórele:*)

1. Singuraticele state aŭ să sĕ îngrijéscă, ca întréga poporațiune să conlucre la promovarea stăreĭ sanitare publice. Spre scopul acesta e de lipsă, ca fie-care individ să fie întrodus în cele maĭ esențiale principiĭ ale hygieneĭ, de óre-ce apĕrarea sănĕtățiĭ și susținerea abilităților individuale e de cea maĭ mare importanță pentru prosperarea comună. 2. Drept aceea să sĕ întroducă în

*) După o corespondență din Viena a »Telegr. Rom.«

școlele poporale învățământul despre construcțiunea și funcțiunea corpului omenesc, despre condițiunile principale, dela care atârnă susținerea organismului în deplină sănătate în ori-ce împrejurări; tóte acestea să se predea într'un mod simplu și ușor de înțeles. În școlele inferióre se vor introduce școlarii în cunoscințele hygienice prin bucăți de cetire mai mici, éră în clasele superióre prin scurte espuneri sistematice, nizuind astfel, ca băieții pe acéstă basă empirică să'și deștepte priceperea și cugetarea, și cele vědute să nu le servéscă numai spre deprinderea memoriei. În școlele de fete să se pună deosebit pond pe recerințele hygienice ale locuinței, pe îngrijirea corpului și nutrirea lui. Acest învățământ în institutele superióre să se amplifice din ce în ce. 3. Acest învățământ e a se preda în institutele pedagogice candidaților de învățători și învățătóre de cătră specialiști, și la esamenul de cualificațiune candidatul să se esamineze și din acest obiect. 4. Toți acei individi, cari voiesc a se cualifica pentru școlele medii de ori ce categorie, séu pentru alte școle speciale, au să producă document și despre deplina cunoscință a hygienei școlare. 5. E de dorit, ca în școlele medii în legătură cu instrucțiunea în sciințele naturale să se dea instrucțiune și în hygienă. Acéstă instrucțiune are să fie o continuare a învățământului hygienic elementar predat în școlele poporale, fără a se îngreuna printr'ênsa elevii mai tare. În școlele superióre de fete acest învățământ e absolut indispensabil. 6. În seminariile teologice, și în general în tóte institutele de învățământ preoțescĭ e a se da instrucție din principiile mai fundamentale și mai însemnate ale hygienei și a se cere document despre ascultarea cu succes a acestui obiect. 7. În școlele de industrie e a se propune hygiena industrială în mod intuitiv și ușor de înțeles, în mĕsură trebuinciósă. 8. E indispensabil, ca hygiena să fie obiect de învățământ și de esamen pentru mediciniști, și de aceea la fie-care facultate medicală să fie catedră pentru acest obiect. 9. La școlele superióre technice învățământul hygienei are să ia cu deosebire în considerare hygiena industrială și technica hygienică. Dela deplina cunoscință a acestei sciințe să atârne promovarea și provederea cu diplomă a ori-cărui elev. — In ceea-ce privesce *inspectarea școlelor din partea medicilor*, congresul a luat următórele decisiuni: 1. Este în interesul statelor și al familiilor, ca medicĭ specialiști să ia parte la conducerea școlelor. 2. Scopul participărei medicale în conducerea școlei este a feri pe elevi și pe eleve de tóte stricăciunile sanitare, ce ar puté proveni din causa cercetării școlei séu din causa instrucțiunei. 3. Drept mijlóce pentru

acésta pot serví parte rapórtele, parte inspecțiunile periodice ale școlelor, sĕvêrșite cu conlucrarea autorităților școlare. Inspecțiunile sĕ recomándă și în decursul óreĭ de instrucțiune. 4. Înainte de a pune lucrul acesta în practică, e de lipsă să sĕ facă o revisiune hygienică din partea statuluĭ în tóte școlele publice și private, înțelegênd ací și școlele pregătitóre (grădiniĭ de copiĭ etc.). Neajunsurile constatate cu acéstă ocasiune să sĕ delăture numaĭ decât. 5. Medicul să aibă loc și vot în fiecare corporațiune însărcinată cu inspecționarea școteĭ. 6. Inspecționarea școleĭ e a sĕ concrede medicilor cunoscĕtorĭ de causă, fie aceștia oficioșĭ orĭ privațĭ. 7. Din considerațiunile sus amintite participarea medicilor specialiștĭ în afacerile școlare e a sĕ considera ca parte întregitóre a organisațiuneĭ conducereĭ școlelor în singuraticele state. — Congresul viitor sĕ va ținé în Londra în a. 1891.

(†) **Iacob Murĕșianu.** Unul după altul sĕ duc din mijlocul nostru aceĭ bărbațĭ venerabilĭ, carĭ aŭ încărunțit, luptându-se pentru înaintarea némuluĭ nostru și ale căror nume sûnt strêns legate de istoria poporuluĭ românesc din restimpul véculuĭ de față. Un astfel de bărbat a fost și mult regretatul Iacob Murĕșianu, rĕposat Joĭ 17 Septembre v. Activitatea rĕposatuluĭ Iacob Murĕșianu s'a estins asupra maĭ multor terene ale viețiĭ publice românescĭ. El s'a distins ca profesor în timp de aprópe patru-decĭ de anĭ, ca redactor și editor al organuluĭ național „Gazeta Transilvanieĭ“, ca inițiator al „Reuniuneĭ femeilor române din Brașov,“ ca zelos sprijinitor al ideeĭ de a sĕ înființa o Academiă românéscă de drepturĭ, — cu un cuvênt Iacob Murĕșianu a fost unul din aceĭ harnicĭ Românĭ, carĭ nicĭ-odată n'aŭ pregetat a pune umĕrul acolo, unde aŭ vĕdut, că pot ajuta și eĭ cu ceva. Ce e drept, ca profesor dênsul n'a funcționat la un gimnasiŭ românesc, dară pentru aceea și în acéstă calitate și-a câștigat merite fórte marĭ pentru poporul sĕŭ, de óre-ce pe de o parte institutul, la care a servit timp așa de îndelungat, era cercetat de o mulțime de Românĭ, éră de altă parte rĕposatul Murĕșianu era un astfel de profesor, care scia să influințeze asupra elevilor sĕĭ și afară de școlă, îndemnându-ĭ la tóte cele bune, ajutându-ĭ, și aducêndu-le aminte de datorințele, ce le aŭ față de némul, din care făceaŭ parte. In chipul acesta mulțĭ dintre bărbațiĭ noștri ceĭ maĭ distinșĭ de astădĭ aŭ eșit de sub mânile luĭ Iacob Murĕșianu, și în mare parte din casa luĭ atât de ospitală. — Și precum a fost Murĕșianu în viața publică, așa a fost și în viața familiară. El a dat fiilor și ficelor sale o crescere din cele maĭ îngrijite, căutând a face dintr'ênșiĭ nisce factorĭ folositorĭ societățiĭ românescĭ. — Fie, ca poporul nostru să aibă încă mulțĭ bărbațĭ harnicĭ și cu inimă, cum a fost rĕposatul Iacob Murĕșianu!

Proprietară: »Reuniunea învĕțătorilor rom. gr. or. din Districtul al X-lea, Brașov«
Tipografia Alexi, Brașov.